

quasi præbens fomentum : & hoc est quod dicit Avicenna in cap. de diluviis : *Matrix non facit nisi ad meliorationem concepti*. Secundum hoc ego dico, quod in principali actione formationis corporis Christi nihil fuit ex parte Beatæ Virginis quod esset activum; sed id quod Beata Virgo ministravit, se habuit materialiter tantum ad hanc actionem; virtus autem divina fecit totum quod fit in aliis conceptionibus per virtutem seminis quod est à patre : & ideo Damasce-nus divinam virtutem dicit quasi divinum semen, ut in littera habetur. In secunda vero, & tertia actione Beata Virgo active operata est; sicut aliæ matres: unde & vere mater fuit.

Ad primum ergo dicendum, quod in conceptione Christi fuit duplex miraculum; unum quod femina concepit Deum, aliud quod virgo peperit filium. Quantum ergo ad primum Beata Virgo se habebat ad conceptionem secundum potentiam obedientiæ tantum; & adhuc multo remotius quam costa viri, ut ex ea mulier formaretur. In talibus autem simul dantur actus, & potentia ad actum, secundum quam dici posset quod hoc est possibile. Sed quantum ad secundum, habebat Virgo potentiam passivam, naturalem tamen, quæ per agens naturale in actum reduci posset. Unde quantum ad primum dicit: *Potentiam acceptivam Verbi Dei*: quantum vero ad secundum dicit: *Simul autem & generativam*. Utramque enim potentiam in actum reduxit Spiritus Sancti virtus.

Ad secundum dicendum, quod potentia passiva potest accipi dupliciter: vel secundum substantiam potentiæ; & sic potentia fuerat ante in Beata Virgine: vel secundum quod potentia passiva suæ operationi conjungitur: & tale posse non habet patiens nisi ab agente; sicut dicimus, quod visibile movendo visum, dat sibi posse videre in actu: & per hunc modum potentiam generandi Spiritus Sanctus Virgini dedit.

Ad tertium dicendum, quod Christus accepit humanam naturam à matre; non tamen sicut à principio agente, sed sicut à materiam ministrante.

Ad quartum dicendum, quod præbere materiam simpliciter ad generationem alicujus; non facit matrem; sed præbere talem materiam sic præparatam, est id quod matrem facit. In ligno enim non est potentia naturalis ut ex eo fiat scamnum, cum per agens naturale in actum non compleatur; similiter nec in limo terræ ut ex ea fiat homo: unde quod inducitur, non est simile.

Ad quintum dicendum, quod potentia generativa activa est; sed hæc potentia est perfecte in viro (unde ejus actio se extendit usque ad formationem generati) in femina autem est imperfecta: unde non extendit se ejus actio nisi ad præparationem materiæ.

Ad sextum dicendum, quod cujuslibet motus naturalis principium est in eo quod movetur, non tamen eodem modo, ut in II. Physic. (comm. 111. & 14.) dicit Commentator. In quibusdam enim est principium activum, ut in motu gravium, & levium; in quibusdam vero principium passivum, ut in generatione simplicium corporum. Unde & Philosophus naturam, quam principium motus in eo quod movetur diffinit, statim subdividit in materiam, & formam. Unde non oportet, quamvis generatio perfecti animalis sit naturalis, quod in materia quam femina ministrat, sit principium activum, sed passivum tantum.

(1) Nicolai: & virtus. (2) Idem omittit virginem, ut & Anselmi textus.

ARTICULUS II.

Utrum generatio Christi ex Virgine sit naturalis, vel miraculosa.

III. P. quæst. xxxiij. art. 4.

1. AD secundum sic proceditur. Videtur quod generatio Christi ex Virgine sit naturalis. Filiatio enim nativitate consequitur. Sed Christus dicitur naturalis filius matris, sicut & naturalis filius Patris, ut dicit Augustinus (Fulgentius) in Lib. de fide ad Petrum (cap. 11.) Ergo generatione naturali nascitur ex matre.

2. Præterea. Virtus naturalis passiva completa ab agente naturaliter exit in suam operationem, sicut visus motus à colore naturaliter videt. Sed in Beata Virgine fuit naturalis potentia ad generandum, quamvis incompleta, ut ex dictis patet. Ergo postquam fuit perfecta virtute Spiritus Sancti, naturaliter generavit.

3. Præterea. In illuminatione cæci quamvis potentia visiva miraculose detur, tamen post acceptam potentiam naturaliter videt. Sed Spiritus Sanctus Virgini potentiam generativam dedit. Ergo postea naturaliter generavit.

4. Præterea. Si generatio Christi ex Virgine esset miraculosa, sicut formatio hominis de limo terræ; tunc ita se haberet materia quam Virgo ministravit ad Christum, sicut limus de terra sumptus ad Adam. Sed talis materia non sufficit ad rationem matris, ut prius dictum est. Ergo Beata Virgo non esset vera mater Christi; quod dicere est hæreticum.

5. Præterea. Operatio miraculosa non est ab aliqua creatura. Sed vere dicitur quod Virgo genuit Christum. Ergo generatio talis non est miraculosa.

Sed contra. Dionysius dicit in epistola 14. ad Gajum de Jesu loquens. *Super homines, inquit, operatur ea quæ sunt hominis: & hoc monstrat Virgo supernaturaliter concipiens, & aqua instabilis, materialium, & terrenorum pedum sustinens gravitatem*. Sed hoc quod fit supernaturaliter, dicimus esse miraculosum. Ergo conceptio Christi ex Virgine miraculosa fuit.

Præterea. Anselmus dicit in Lib. de conceptu Virginis (cap. xxij.) *Spiritus Sanctus (2) virtus Altissimi de muliere virgine, virum (2) virginem mirabiliter propagavit*. Ergo generatio Christi ex Virgine miraculosa est.

Præterea. Sicut est contra naturæ ordinem ut cæcus videat, ita etiam ut virgo, manens virgo, pariat. Sed illuminationem cæcorum dicimus miraculosam esse. Ergo & conceptio Christi ex Virgine miraculosa est.

SOLUTIO.

Respondeo dicendum, quod præter unionem duarum naturarum in unam hypostasim, quæ completa est in conceptione Christi, quæ est miraculum omnium miraculorum, est etiam aliud miraculum ut virgo, manens virgo, concipiat hominem Deum. Ad hoc enim quod generatio aliqua naturalis dicatur, oportet quod fiat ab agente naturaliter, & ex materia naturali ad hoc proportionata. Quodcumque autem horum defuerit, non potest dici generatio naturalis, sed miraculosa, si virtute fiat supernaturali. Agens au-

ARTICULUS I.

Utrum conveniebat (1) Virgini Salvatoris conceptionem nuntiari.

III. P. quæst. xxx. art. 1.

1. AA primum sic proceditur. Videtur quod non oportebat Virgini Salvatoris annuntiari conceptionem. Ipsa enim fidem habebat. Sed semper ad fidem pertinuit credere incarnationem futuram. Ergo non oportebat ulterius quod per modum annuntiationis sibi patefieret.

2. Præterea. Sicut dicit Gregorius (homil. xxvj. in Evang.) fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimentum. Sed in colloquio Angeli ad Virginem quædam persuasiva ratiocinatio facta est. Ergo meritum fidei in ipsa vel evacuavit, vel diminuit: quod videtur inconveniens.

3. Præterea. In his quæ sine hominis arbitrio Deus in homine complet, non requiritur aliquis consensus ex parte hominis. Sed propheta prædestinationis est de his quæ sine nostro complentur arbitrio, ut habetur ex Hieronymo (a) in Glossa Math. 1. super illud: *Ecce Virgo in utero habebit*; cuiusmodi dicit esse hanc prophetiam Isai. viij. 14. *Ecce Virgo concipiet*. Ergo non requirebatur aliquis consensus ex parte Virginis, ratione cuius oporteret annuntiationem fieri.

Sed contra. Majoris sapientiæ ostensivum est miraculum factum in conceptione Christi ex Virgine, quam in conceptione Joannis ex sterili. Sed conceptio Joannis per Angelum prænuntiata fuit, ne fortuito, sed ex Dei providentia accidere putaretur. Ergo multo amplius conceptionem Christi annuntiatione præcedere debuit.

Præterea. In conceptione Christi est factum quoddam matrimonium per indivisibilem conjunctionem divinæ, & humanæ naturæ. Sed in matrimonio requiritur consensus, qui per verba nuntiorum requiritur, & reconciliatur. Ergo & decuit ut Deus per Angelum suum consentum exquireret Virginis, de qua humanam naturam assumeret.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Ulterius. Videtur quod annuntiatio non fuerit per modum corporalis visionis. Ut enim dicit Augustinus XII. super Gen. (cap. xvi.) inter tria visionis genera, quæ sunt corporale, spirituale, & intellectuale, intellectualis visio est præstantior. Sed quod dignius est, matrem Dei magis decet. Ergo per intellectualem visionem, & non per corporalem facta est annuntiatio.

2. Præterea. Apparitiones corporales Angelorum, eo quod insolitæ sunt, & præter communem cursum naturæ, inter signa, & mirabilia computari possunt. Signa autem data sunt non fidelibus, sed infidelibus, ut dicit Apostolus I. Corinth. xiv. Cum igitur Beata Virgo fidelissima fuerit, non videtur (2) ad eam apparitio corporalis Angeli fuisse factam.

Sed contra. Luc. 1. super illud, *Quæ cum audisset, turbata est*, dicit Glossa (Ambrosii), *Trepidat, re virginum est, & omnem viri ingressum pavet, re, omnesque viri affatus vereri*. " Non autem hoc

F

vir-

autem naturale, cum sit finitæ virtutis, non potest ex materia non naturaliter proportionata effectum producere; agens vero supernaturale, cum sit infinitæ virtutis, potest ex utraque materia operari, naturali scilicet, & non naturali: & ideo duobus modis contingit esse miraculum. Uno modo quando neque agens est naturale, neque materia naturaliter proportionata ad talem formam, ut patet in formatione hominis de limo terræ. Alio modo quando materia est naturalis, sed agens est supernaturale, ut quando aliquis miraculose à febre sanatur: corpus enim hominis est naturalis materia sanitatis, quæ per supernaturale agens confertur ei. Et similiter fuit in conceptione hominis Christi. Materia enim quam Virgo ministravit, fuit materia ex qua naturaliter corpus hominis formari potuit; sed virtus formans fuit divina. Unde simpliciter dicendum est, conceptionem illam miraculosam esse, naturalem vero secundum quid, & propter hoc Christus dicitur naturalis filius Virginis, quia naturalem materiam ad ejus conceptum præparavit.

Inde patet responsio ad primum. Ad secundum dicendum, quod quando potentia passiva completur per operationem naturalis agentis, tunc operatio sequens est naturalis. Hoc autem non fuit in proposito; & ideo ratio non sequitur.

Ad tertium dicendum, quod cæco nato illuminato datur potentia visiva sine omni dispositione contraria visioni: & ideo operatio, seu visio sequens est naturalis. Sed potentia generandi data est Virgini manente virginitate, quæ est dispositio contraria ad conceptum: & ideo sicut potentia miraculose data est, ita & actus sequens miraculosus fuit. Vel dicendum, quod cæco illuminato datur potentia passiva, cuius operatio est per hoc quod movetur ab agente naturali, scilicet colore: & ideo visio ipsa naturalis est. Sed Virgini dicitur data potentia generativa per hoc quod mota est ejus potentia passiva ad generandum ab agente supernaturali: & ideo operatio sequens est miraculosa.

Ad quartum dicendum, quod formatio hominis de limo terræ fuit miraculosa quantum ad agens, & quantum ad materiam; sed conceptio est miraculosa quantum ad agens, & non quantum ad materiam. & ideo non est simile de utroque.

Ad quintum dicendum, quod Beata Virgo dicitur genuisse Christum, non sicut principium activum ad generationem præbens, sed sicut ministrans materiam naturalem: unde non est inconveniens quod generatio illa miraculosa fuerit. Operatio vero miraculosa non est alicujus creaturæ sicut agentis, est tamen alicujus creaturæ sicut materię, ut patet ex eo quia miraculose ex aliqua creata materia Deus quandoque aliquid facit.

QUÆSTIO III.

Deinde quæritur de annuntiatione facta per Angelum ad Beatam Virginem: & circa hoc quæruntur duo.

Primo. De convenientia annuntiationis.

Secundo de convenientia nuntii.

In III. Sent. Tom. III.

(1) Nicolai omittit *Virgini*. (2) Al. ad apparitionem corporalem Angeli fuisse factam.

Ex EDRIT. P. NICOL. (a) Hieronymi quidem nomine citat Glossa, sed apud Hieronymum ipsum non occurrit. . . . Occurrit autem in Anselmo, vel in commentario nomen illius præferente.

virginibus efficitur ex intellectuali consideratione viri, vel ex imaginatione, sed ex corporali aspectu. Ergo Angelus in corporali visione Virgini apparuit, & eam collocutus est.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primam questionem, quod congruum fuit Virgini suam conceptionem annuntiari multis de causis. Primo quia cum mens Deo sit vicinior quam corpus, non decebat ut Dei sapientia ejus uterem inhabitaret sine hoc quod mens ejus cognitione summæ sapientiæ resplenderet: & ideo non decebat eam ignorare, quod in ea fiebat; sed oportuit hoc sibi annuntiari. Secundo quia ipsa futura erat certissima testis inusitatae conceptionis: unde oportuit quod de tam magno mysterio per annuntiationem erudiretur. Tertio quia Deus non diligit coacta, sed voluntaria servitia, ut qui obsequantur, ex ipso ministerio mereantur. Unde cum beata Virgo singulariter, & excellenter in Dei ministerium eligeretur, quem in utero portavit, lacte aluit, & brachiis bajulavit, decebat ut consensus ejus Angelo nuntiante requireretur: quem humiliter præbens, ad obsequium se sedulam, & promptam obtulit dicens: *Ecce ancilla Domini.*

Ad primum ergo dicendum, quod non erat determinate sub fide cadens tempus incarnationis, & per quam Virginem hoc esset implendum: unde de hoc instruenda erat per annuntiationem. Incarnationem enim futuram esse, quod antiquorum fidei subiebat, firmissima fide tenebat.

Ad secundum dicendum, quod allocutio Angeli non ex humana ratione persuasit, sed ex omnipotentia divina, cui fides maxime innititur: dixit enim: *Non erit impossibile apud Deum omne verbum.*

Ad tertium dicendum, quod ea de quibus est prophetia prædestinationis, complentur sine nostro arbitrio causante; non tamen oportet quod sine arbitrio consentiente.

SOLUTIO II.

Ad secundam questionem dicendum, quod convenientissime per corporalem visionem annuntiatio facta est. Primo ut annuntiatio esset certior. In his enim quæ visibiliter cernimus, minus decipimur. Secundo, quia ut dicit Dionysius in epist. (ix.) ad Titum, hæc est causa quare nobis divina per corporales figuras proponuntur, ut utraque vita hominis secundum suam proprietatem divina cognitione illuminetur; sensitiva scilicet imaginatione figurarum; intellectiva vero, contemplatione spiritualis veritatis. Similiter etiam decebat ut Virginis aspectus uterque suo modo nobilitaretur, interior scilicet per revelationem tanti mysterii, & exterior per corporalem Angeli visionem. Tertio quia annuntiatio debebat proportionari ei quod annuntiabatur. Annuntiabatur autem visibilis missio Filii Dei in mundum: unde decenter Angelus nuntians corporali visione apparuit.

Ad primum ergo contra hoc objectum dicendum, quod quamvis intellectualis visio sit melior corporali, tamen utraque simul efficacior invenitur quam altera, propter connaturalitatem humanæ cognitionis ad sensum.

Ex Edit. P. Nicol. (a) Ex Hieronymo quidem in sermone Assumptionis referri solet, sed ejus non est ille sermo... est autem Chrysologi sermo cxliii. qui de Annuntiatione inscribitur.

Ad secundum dicendum, quod corporalis apparitio ad Virginem facta est, non propter confirmationem fidei, sed propter significationem mysterii, vel propter dignitatem ipsius, ut sibi singulari modo divina panderentur.

ARTICULUS II.

Utrum annuntiatio debuit fieri per Angelum.

III. P. quæst. xxx. art. 2.

1. Ad secundum sic proceditur. Videtur quod annuntiatio per Angelum fieri non debuit. Missio enim qua Filius mittitur ut sit homo, est excellentior ea qua mittitur ut sit cum homine ex parte effectus. Sed missio qua mittitur in mentem, ut sit cum homine, non completur mediante Angelo, qui menti non illabitur, ut in II. Lib. dist. xi. (art. 4.) dictum est. Ergo nec quando missus est ut esset homo, oportuit per annuntiationem Angeli fieri.

2. Præterea. Superior non instruitur per inferiorem. Sed Beata Virgo fuit Angelis superior, quia Deo acceptior. Ergo non debuit sibi per Angelum Christi conceptio nuntiari.

3. Præterea. Ordo reparationis debet respondere ordini primæ conditionis. Sed in prima conditione præceptum divinum ad mulierem per virum venit. Ergo & per aliquem virum prophetam annuntiarum debuit Virgini conceptio filii.

Sed contra est quod dicitur in littera: *Missus est Gabriel Angelus.*

Præterea. Ut probat Dionysius iv. cap. celest. Hierar. Angeli sunt medii inter Deum & nos. Sed ab uno extremo in aliud devenitur per medium. Ergo ea quæ Beata Virgini divinitus nuntianda erant, per Angelum nuntiarum decebat.

QUÆSTIUNCULA II.

1. Uterius. Videtur quod Angelus nuntians fuerit de supremis ordinibus. Dicit enim Gregorius in homil. de centum ovibus (xxxiv. in Evang.) *Summum nuntium mitti decebat, qui summum omnium nuntiaret.* Sed illi qui sunt in ordine Seraphim, sunt summi inter Angelos. Ideo per aliquem eorum annuntiatio facta est.

2. Præterea. Hieronymus dicit, quod ista est quæstio inferiorum Angelorum mysterium incarnationis non plene cognoscentium, quæ ponitur Isai. lxiii. 1. *Quis est iste qui venit de Edom?* Sed non potuit nuntiari mysterium incarnationis nisi per illos quibus plene revelatum est. Ergo annuntiatio per aliquem de supremis Angelis facta est.

Sed contra est quod Ecclesia cantat (in fest. Purificat.) *Gabrielem Archangelum scimus divinitus te esse affatum.* Ordo autem Archangelorum est penultimus celestis hierarchiæ, ut patet ex Gregorio, & ex Dionysio. Ergo Angelus nuntians non fuit de supremis ordinibus.

SOLUTIO I.

Respondeo dicendum ad primum quæsitum, quod annuntiatio per Angelum facta est: cuius ratio multipliciter accipi potest. Primo quia, ut dicit Hieronymus: (a) Angelis est cognata virginitas; unde decebat

cuit ut ad virginem nuntiandam. Angelus mitteretur. Secundo quia perditio humana initium sumpsit ex hoc quod diabolus mulierem allocutus est: unde dicit Beda (in cap. i. Luca) *Congruum apparet ad humanæ naturæ reparationis exordium ut Angelus Virginem alloqueretur.* (1) Tertio quia ille annuntiabatur qui est Rex hominum, & Angelorum: & eius nativitas sicut in salutem hominum fuit, ita & in reparationem ruinæ angelicæ: & ideo decebat ut tam homines quam Angeli huic mysterio ministerium exhiberent.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis quando Filius in mentem mittitur, Angelus in mentem non illabitur; tamen Filio venienti obsequitur, præparans mentem purgando, illuminando, & perficiendo ad divinam sapientiæ susceptionem. Ita etiam & quando Filius in carnem missus est, Angelus non venit ut carnem assumeret, sed ut Virginem instrueret, de qua caro assumenda erat.

Ad secundum dicendum, quod quamvis beata Virgo superior Angelis fuerit secundum acceptionem divinæ prædestinationis, tamen eis inferior erat quantum ad statum: quia ipsa in statu viæ erat. Angeli autem in statu patriæ. Unde non est inconveniens quod Angelus Virginem instrueret.

Ad tertium dicendum, quod in prima conditione mulier prima non accepit divinum præceptum nisi per illum virum qui erat principium totius carnalis generationis: unde hoc solum debetur homini Christo, qui est spiritualis regenerationis principium, ut matrem doceat, ex qua vita spiritualis in omnes quodammodo processit.

SOLUTIO II.

Ad secundam questionem ergo dicendum est, quod Angelus nuntians non fuit de supremis, nec de media hierarchia, sed de infima; nec de primo ordine ejusdem hierarchiæ, sed de medio, qui est ordo Archangelorum. Cuius ratio multiplex patet. Primo quia cum Christus nasceretur, ut inordinationem quæ in Angelis acciderat, repararet, decebat ut in sua conceptione ordo ille celestis hierarchiæ maxime servaretur, ut scilicet supremi Angeli mediantibus infimis homines illuminarent. Secundo. (2) ut tantum mysterium incarnationis conveniens esset. Cum enim inferiores Angeli agant secundum id quod a superioribus recipiunt, & (3) non è converso, dum inferioribus Angeli nuntiant, annuntiatio per superiores ad inferiores expletur: quod non esset, si superiores immediate annuntiarent. Tertio quia sic salvatur proprietas ordinum, sicut in II. dist. ix. (art. 3. 4. & 7.) dictum est. Infima enim hierarchia officium habet dirigendi homines secundum quandam limitationem; vel unius provincie, sicut ordo Principatum; vel unius hominis, sicut ordines Angelorum, & Archangelorum: sed differunt: quia ad Angelos pertinet dirigere in actibus alicujus hominis, qui tamen in totam multitudinem redundant: unde & medii sunt inter Principatus, & Angelos, quod & eorum nomen ostendit: dicuntur enim Archangeli quasi principes.

In III. Sent. Tom. III. (1) Nicolai. Sive aliter. *Apertum humanæ reparationis principium ut Angelus a Deo mitteretur ad Virginem partu consecrandam divino, quia prima perditionis humane fuit, cum serpens a diabolo mitteretur ad mulierem spiritu superbiæ decipiendam: ut in sermone de Annuntiat. videre est.* (2) *Al.* ut mysterium incarnationis tantum conveniens esset. *Nicolai omittit tantum.* (3) *Al.* dicit non. (4) *Al.* autem.

cipes Angeli. Quia ergo consensus beatae Virginis, qui per annuntiationem requirebatur, actus singularis personæ erat in multitudinis salutem redundans, immortis humani generis, Angelus nuntians de ordine Archangelorum esse debuit, & inter eos summus.

Ad primum ergo contra hoc objectum dicendum, quod Gregorius non intelligit summum simpliciter, sed summum inter Angelos, secundum quod quilibet Archangelus summus nuntius dici potest: quod patet ex hoc quod præmittit: *Archangeli dicuntur quasi summi nuntii.* Ad secundum dicendum, quod Angeli inferiores non penitus mysterium incarnationis ignoraverunt; sed quia non totam profunditatem consilii divini super salutem humani generis capere poterant, inquirebant plenius edoceri: & de hoc in II. Lib. dist. xi. plenius dictum est art. 4.

EXPOSITIO PRIMÆ PARTIS TEXTUS.

Virtus Altissimi obumbrabit tibi. Virtus Altissimi, secundum expositionem Damasceni sequentem, intelligitur Filius, de quo I. Corinth. i. dicitur: *Christum Dei virtutem, & Dei sapientiam:* ut sic in verbis Angeli prænuntietur duarum personarum adventus in Virginem, scilicet Spiritus Sancti ad purgandum, & potentiam generativam præstantem, & Filii ad carnem assumendam: propter quod dicit: *Obumbrabit tibi virtus.* Virtus enim Altissimi per susceptionem nostræ infirmitatis obumbrata est. Vel dicitur: *Obumbrabit tibi*, ad signandum extinctionem omnimodam fomitis: quia per adventum Filii in ipsa in omnes reliquias fomitis ab ea extirpatæ sunt; & hæc extirpatio obumbratio dicitur, sicut & fomes incendium: umbra (4) enim contra æstum refrigerium præstat.

Sicut divinum semen. Non dicit simpliciter *semen*, ut caveret errorem Apollinaristarum, qui ponebant Spiritum Sanctum in utero Virginis vere sicut semen venisse. In hoc tamen similitudinem seminis habet, quod sicut semen est activum in generatione, ita & Spiritus Sanctus in conceptione Christi, vel Filii quem virtutem Altissimi dicit.

Nostra antiqua aspersionis: non quantum ad veritatem culpe, sed poenæ.

Per Spiritum Sanctum creans. Contra. Create est ex nihilo aliquid facere. Sed corpus Christi de materia formatum est. Ergo non est per Spiritum Sanctum in conceptione creatum. Sed dicendum, quod creatio hic large accipitur pro qualibet operatione supernaturali, quæ ipsius tantum Dei est.

Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus. Videtur instantia esse de puero baptizato, & de adulto, qui statim vere confessus est. Sed dicendum, quod ad hoc ut veritatem in omnibus habeat dictum Apostoli, dupliciter potest accipi. Uno modo ut per peccatum non tantum intelligatur macula, & reatus peccati, sed etiam causa, & sequela peccati. In puero enim baptizato, & adulto poenitente manet fomes incitans ad peccandum, & ulterius aliqua dispositiones ex actuali peccato relicte; in Christo autem neutrum horum fuit: caro enim ejus sine corruptione fomitis concepta est, &

cum peccatum non fecerit, reliquæ peccati in eo non fuerunt: similiter nec in beata Virgine quæ immunitis à peccato actuali fuit; fomes autem etsi essentialiter in ea remansit post primam sanctificationem, tamen ut ligatus, & non ut incitans ad peccatum, ut dictum est. Alio modo potest verificari, ut intelligatur etiam de peccato actuali quoad reatum, & maculam. Etsi enim homo ad breve tempus sine actuali peccato esse possit, non tamen diu sic perseverare potest, ut saltem in veniale peccatum non cadat: ut sic hoc verbum habemus non determinatum, sed confusum præsens importet. In Christo vero, & matre ejus nullo modo peccatum actuale locum habuit, nec mortale, nec veniale.

DIVISIO SECUNDÆ PARTIS TEXTUS.

Postquam ostendit Magister conditionem carnis assumptæ, & matris de qua assumpta est, hic movet quasdam dubitationes circa determinatam & dividitur in duas partes. In prima movet dubitationem circa propagationem carnis Christi ex remotis parentibus, scilicet Abraham, & Adam. In secunda movet dubitationem circa conceptionem carnis ejus in proxima matre, ibi: *illi autem sententia quæ supra diximus, carnem Verbi non ante fuisse conceptam quam assumptam, videtur obviare quod Augustinus ait. Circa primum tria facit. Primo movet dubitationem; secundo solvit eam, ibi: Quia ea decimatione sicut Abraham minor Melchisedech ostenditur. Ita & leviticus ordo; tertio ex solutione elicit quendam conclusionem ibi: Quocirca primitias nostræ massæ recte assumpsisse dicitur Christus. Secunda dubitatio dividitur in questionem, & solutionem. Solutio incipit, ibi: Sed alia ratio illius dicti existit.*

QUÆSTIO IV.

Hic est duplex quæstio. Prima de propagatione carnis Christi ex antiquis patribus. Secunda de propagatione ejus ex matre.

Circa primum quærantur tria.

Primo. Utrum caro Christi in antiquis patribus fuerit peccato obnoxia, vel ab alia eorum carne secundum differentiam puritatis, & infectionis distincta.

Secundo. Utrum caro Christi fuerit in antiquis patribus secundum quantitatem aliquid determinatum, & materialiter in eis existens.

Tertio. Utrum Christus singulariter habeat inter filios Abraham ut in eo decimatus non sit.

ARTICULUS I.

Utrum caro Christi in antiquis patribus fuerit peccato obnoxia.

III. P. quest. xxxi. art. 8.

1. Ad primum sic proceditur. Videtur quod caro Christi in antiquis patribus peccato infecta non fuerit. Corpus enim caeleste non inficitur, nec alteratur ex conjunctione ad aliud corpus. Sed corpus Christi naturæ caelestis fuit: quod videtur ex hoc quod dicitur de ipso Joan. 111. 31. *Qui de Cælo venit, super omnes est.* Ergo caro Christi in antiquis patribus infecta esse non potuit.

2. Præterea. In littera dicitur, quod Christus

primitias nostræ carnis assumpsit. Sed caro humana in primo statu infecta non fuit. Ergo Christus assumpsit carnem nunquam prius infectam.

3. Præterea. Augustinus X. super Gen. (ad lit. cap. xx.) dicit, quod natura humana semper habuit simul cum vulnere vulneris medicinam. Sed quod est corruptum, non potest corruptionis esse medicina. Ergo in humana natura semper fuit aliquid non corruptum, vel infectum, unde caro Christi formata est, quæ medicina facta est totius humani generis.

4. Præterea. Nihil sanatur à corruptione nisi in eo aliquid incorruptum remanserit, sicut in infirmitudine animalis, cum cor remaneat sanum, & ejus virtute membra prius ægra sanantur. Sed corruptio humani generis sanabilis fuit. Ergo in humana natura aliquid incorruptum remanserit. Sed nihil est mundius in humana natura quam caro Christi. Ergo illud de quo formata est caro Christi, nunquam in patribus fuit infectum.

5. Præterea. In divinam sapientiam nihil conquinatum incurrit, ut dicitur Sap. xii. Sed Christus est Dei virtus, & Dei sapientia, ut dicitur I. Corinth. I. Ergo caro ejus nunquam conquinata fuit.

Sed contra est quod Magister in littera dicit carnem Christi, priusquam assumeretur, peccato fuisse obnoxiam: & idem habetur ab Hugone de Sancto Victore in Lib. de sacramentis (II. part. I. cap. vii.)

Præterea. Caro Christi non processit ab Abraham nisi per semen ex quo conceptus est Isaac. Sed semen illud propter carnalem coitus concupiscentiam pollutum est originali infectione. Ergo caro Christi, antequam assumeretur, infecta fuit peccato originali.

Præterea. Distinctio qualitatis præsupponit distinctionem naturæ subjectæ; cum contraria non sint simul in eodem, nec ex eisdem principiis causentur. Sed caro Christi non fuit distincta secundum naturam à carne parentum, à quibus propagata est. Ergo nec secundum qualitatem puritatis, & impuritatis, & sic idem quod prius.

Respondeo dicendum, quod circa hoc fuit duplex hæresis.

Una illorum qui dixerunt, corpus Christi non esse formatum ex eodem ex quo alia caro hominum formatur; sed quod Filius Dei corpus caeleste secum attulit, & hoc modo per uterum Virginis transivit, nihil ex ea sumens. Hoc autem est hæreticum dupliciter. Primo quia derogat veritati Scripturæ, quæ Christum ex muliere factum, & natum dicit: non enim ex ea factus diceretur, nisi ex ea aliquid iraxisset, unde materialiter ejus caro fieret; & sic nec beata Virgo mater Dei dici posset. Secundo quia derogat veritati humanitatis Christi. Cum enim omnis forma determinatam materiam requirat, si corpus Christi formaretur ex materia alterius generis ab illa materia de qua formatur corpus alterius hominis, non esset corpus ejusdem speciei cum corporibus aliorum hominum; & ita homo æquivoce diceretur, cum sit essentialis pars hominis.

Alius error fuit dicentium, quod caro Christi secundum quod in parentibus erat, infecta non fuit. Dicunt enim, quod peccante Adam, Deus conservavit in illo aliquid incorruptum, & non infectum, per quod humana natura sanari posset; & hoc quidem transfusum est sine aliqua infectione usque ad beatam Virginem, & exinde formatum est corpus Christi. Hoc autem erroneum reputatur, præcipue propter duo. Primo quia secundum hanc positionem

ARTICULUS II.

Utrum caro Christi fuit in antiquis patribus secundum quantitatem determinatam.

III. P. quest. xxxi. art. 6.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod caro Christi fuerit in antiquis patribus secundum aliquid demonstrabile determinatum. Ut enim in littera ex Augustino habetur, caro Christi fuit in Abraham secundum corpulentam substantiam. Sed corpulenta substantia nominat aliquid determinatum demonstrabile. Ergo per hunc modum fuit caro Christi in Abraham, & in aliis.

2. Præterea. In formatione corporis Christi duo inveniuntur, scilicet ratio formationis, quæ est principium activum in conceptione, & materia de qua corpus Christi formatum est. Sed ratio formationis non descendit ab Adam, ut Augustinus X. super Gen. (cap. xx.) dicit, sed desuper venit: quia quod in ea natum est, de Spiritu Sancto est. Marth. 7. 20. Si ergo ista materia determinata in Adam, vel Abraham non fuerit ullo modo, corpus Christi ex primis parentibus (1) non venit; quod est inconveniens, quia non pertineret ad eum satisfacere pro peccato Adæ, sicut dictum est. Ergo oportet carnem Christi fuisse in Abraham, & Adam secundum materiam determinatam.

3. Præterea. Si hæc materia determinata ex qua corpus Christi formatum est, non fuit in Adam, hoc non potest esse, nisi quia ex alimento sumpta est. Alimentum autem extraneum est à natura humana. Ergo caro Christi non est vere de natura humana, quod hæreticum est. Videtur ergo quod materia carnis Christi non sit ex superfluo alimenti sumpta, sed ex primis parentibus descenderit.

4. Præterea. Major est convenientia quæ est secundum identitatem rei, quam quæ est secundum proportionem principii ad principium. Sed si materia corporis Christi ex superfluo alimenti sumpta est, realiter fuit quandoque materia cibi comesti. Non autem potest dici, quod realiter fuerit in avo, vel proavo; etsi forte dicatur, quod ibi fuerit sicut principium est virtute in suo principio. Ergo major esset convenientia carnis Christi ad animalia, quorum carnes in cibum sumptæ sunt, quam ad Adam, vel Abraham; quod est inconveniens. Ergo idem quod prius.

5. Præterea. Illud quod in se mundum est, non est natum inficere aliud contraria infectione. Sed beata Virgo mundata fuit per primam sanctificationem ab originali infectione. Ergo virtute animæ ejus nutrimentum assumptum infici non potuit: nec alias infectum erat tali infectione quæ extra humanam naturam non invenitur. Ergo caro Christi non in beata Virgine peccato subjacuisset, quod est erroneum, ut dictum est. Ergo caro Christi ex superfluo alimenti non fuit materialiter, & sic idem quod prius.

Sed contra. Christus non aliquo modo fuit in parentibus quo alii homines ibi non fuerunt; sed è converso alii homines aliquo modo ibi fuerunt quo Christus non fuit. Sed alii homines non fuerunt in primis parentibus secundum materiam determinatam. Ergo nec Christus in eis hoc modo fuit. Probatio media. Alii homines non descendunt à suis parentibus nisi

nem Christus non esset vere filius Virginis, nec vere ex stirpe alicujus patrum progenitus, nisi solum ex Adam: illa enim pars quæ incorrupta in humana natura remansit in hominibus aliis ab Adam, fuisset quasi extraneum ab eis, soli autem Adæ connaturale quantum ad primum statum. Secundo quia tollitur congruus satisfactionis ordo. Sicut enim non erant decens ut pro Adam, & ejus successione corrupta aliquis satisfaceret qui ex illo genere non esset; ita etiam non esset congruum ut naturam infectam satisfaciendo sanaret Dei Filius, nisi ipsum quod prius infectum fuerat, assumpsisset.

Ergo dicendum est, quod caro Christi, secundum quod fuit in patribus, & etiam in ipsa beata Virgine, peccato infecta fuit antequam assumeretur; sed in ipsa assumptione ab omni infectione peccati purgata est, ut secundum quod est actu caro Christi, in ea nihil maculæ invenitur.

Ad primum ergo dicendum, quod Christus dicitur de celo venisse, non ratione naturæ assumptæ, quasi anima, vel corpus ejus prius in celo fuerit assumpta, & postmodum per uterum Virginis ad nos pervenerit; sed quantum ad personam assumptam, quæ quidem de celo ad nos venisse dicitur, non loci mutatione, sed visibilis naturæ assumptione.

Ad secundum dicendum, quod Christus dicitur primitias nostræ carnis assumpsisse, non secundum identitatem rei, ut scilicet natura carnis quam assumpsit, semper in conditione primi status remanserit; sed quantum ad similitudinem: quia caro assumpta, prout consideratur actu caro Christi, sine infectione culpæ fuit, sicut & caro primi hominis ante peccatum, ut Magister in littera exponit.

Ad tertium dicendum, quod caro Christi in Abraham non fuit ut medicina vulneris in actu, sed solum in potentia, secundum scilicet quod ex eo propagari poterat illa caro ex qua medicina nostri vulneris facta est: & ideo non oportet quod fuerit ibi actu sine infectione vulneris, sed solum in potentia secundum ordinem quo caro Christi ex ea propaganda erat.

Ad quartum dicendum, quod aliquid corruptum est reparabile dupliciter. Vel secundum potentiam passivam tantum; & sic oportet ut remaneat in eo aliquid non corruptum; idest non per corruptionem annihilatum; sicut dicitur contrarium corrumpi per adventum contrarii: oportet enim subjectum remanere cum possibilitate ad salutem quæ recuperanda est. Vel secundum potentiam passivam, & activam simul, sicut homo infirmus curabilis est quandoque virtute activæ naturæ suæ: & quia idem non patitur à seipso, necesse est ut in eo quod sic reparabile est, sit aliqua pars non corrupta, nec corruptioni subjecta; sicut cor. Dicendum est ergo, quod humana natura non erat reparabilis nisi secundum potentiam passivam tantum: & ideo non oportuit quod in ipsa remaneret aliqua pars corruptioni non subjecta; sed sufficit quod in ea remanserit id quod naturæ est cum possibilitate ad reparationem, subjectum tamen corruptioni.

Ad quintum dicendum, quod caro Christi actu existens caro Christi, nullo modo fuit infecta: ejus enim emundatio à præcedenti infectione saltem intellectum præcedit assumptionem: unde in divinam sapientiam nihil inquinatum incurrere potuit.

(1) Al. deest non.